

Inerati se sprejemajo in velja
ristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "
Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno smanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Mesečno prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicijska na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Nekaj o kulturi nemški.

(Dalje.)

Najprvo je pri nemških zabavnih ome-
niti, da so pisatelji večidel protestanti
in judje, katoličanov je bilo malo in še ti
so le mrzli in nemarni. Temu se ravno ni
čuditi, kajti spisi dobre katoliškega duha bi
se v take, največ za liberalni in brezverski
svet namenjene zabavnike ne sprejemali. Pač
pa je tu zapsiti namen, vsak pobožni duh,
toraj posebno katoliški, polagoma omamiti in
zadušiti ali pa katoličanstvo pred protestan-
tovstvom v senco postaviti ter tako delati za
zadnjega propagando. Zadnji čas se tudi ju-
dovstvo s svojimi načeli prav predrzno v jav-
nost sili in tako najde bralec v takih „zabav-
nih“ in „lepoznanskih“ nemških listih skoro
samo poveličevanje nemškega duha, protestan-
tovstva, judovstva in brezverstva.

Pa da bi blo le še samo to! Na taka
očeta načela se človek ne bo tako kmalo vjel,
po nemškem izreku „man merkt die Absicht
und wird verstimmt“ bo tako delo brž iz rok
vrget in nikdar več ga ne pogledal. Zato se,
taka načela zavijajo v kako strašno, mikavo
polzko, človeško strast in njegovo čutje bu-
dečo, z gladkim jezikom in leskečimi frazami
okinčano obliko, postavijo se za junake in se
v najlepšem svitu kažejo ljudje, ki se še le
nazadnje izlevijo za protestantske pastore,
razširjevalce nemških ali liberalnih idej, bori-
telje za judovstvo itd. itd. Nasprotno se pa
grdi značaji, goljufi, morilci, rovarji itd. na-

zadnje pokažejo gotovo za ljudi tujega rodu,
najraje slovanskega, za skrivne jezuite, kato-
liške duhovne, hinavci pa gotovo za pobožne
katoličane. Ko bi se vse to že v začetku po-
kazalo, bi marsikdo ne bral.

Taki „socijalno-politični“ spisi v podobi
povest, romanov ali celó zgodovinskih spominov
(večdel izmišljenih ali pa vsaj pokaženih) so
pa, čeravno zavržljivi in občinstvu škodljivi,
vendar vsaj za nepristranske kritikarje kaj
vredni, ker imajo vsaj nekaj jedra — če tudi
gnojlega ali strupenega — v sebi; človek, pre-
bravši jih, spozna sovražnika in vé, kacega
orožja bo treba zoper njega, kajti največ se
zamore naučiti od sovražnikov. Veliko večje
je število takega literarnega blaga po nemških
zabavnih, o katerem človek prav po pravici
more reči: „to je pa neumno, bedasto, brez
vsakega dobrega in slabega jedra, gole pleve,
škoda za čas, ki sem ga za branje porabil.“
Taki spisi ne vodijo človeka do mišljenja, mu
ne urijo misli, ne blaže duha, ne blažijo okusa,
najmanj ga pa podučujejo bodi si v kateri koli
vednostni, praktični ali politični stroki — na-
sprotno; kdor se bo v nje zaveroval, bo le
prekmalu prepričal se, kako je v nasprotju z
vsem, kar je na svetu. Tako zdaj naletiš le
prepogosto na ljudi, ki so svojo izobraženost
in učenost zajemali iz takih kalnih virov, zato
je pa vsakemu po dobrih šolah izobraženemu
ta vrsta ljudi prava nadloga, ker se s svojo
domišljivo vednostjo prav nalašč povsod v jav-
nost silijo in celó učenjakom pod nos postav-
ljajo. Tudi med Slovenci jih je žalbog že več,

ker te vrste nemška literatura je tudi tu že
pokazala svoj slabi sad.

Še več ko pri možkem spolu, če se tudi
še na starost ne gleda, škodujejo taki nemški
listi našemu ženstvu. Ne bomo ponavljali tega,
da se naše ženstvo že po svoji naravi rada
baha z znanjem in govorjenjem nemškega je-
zika, to so nasledki šole; pač pa je žalostno
to, da naše ženstvo, če le količkaj nemški
razume, vsako nemško kojigo, posebno po za-
bavno, v roke vzame in potem se nehoté
naleze ne le tujega duha, marveč tudi veri in
nравnosti škodljivih nazorov. Zato je tudi pri
nas toliko vrtoglavega ženstva, ki je že ali
postane pozneje nesreča rodovine, vse to še
celó brez ozira na narodnost. Toda te strani
nam ni treba dalje razglati, saj je dosti živih
izgledov.

Zdaj pridemo do tako zvanih „katoliških“
zabavnikov, koledarjev in drugih knjig, ki se
pod tem klobukom silijo med svet. Tukaj je
kritika že zato težka, ker je vsako tako delo
vendar desetkrat boljše od prej imenovanih, a
to le v verskem obziru. Moramo celó pripo-
znati, da se v takih nshajajo izvrstni, teme-
ljiti, duhá k boljšemu vzdigajoči spisi raznega
zadržaja, ali vendar — gospoda! vsega kar
se pod „katoliško“ firmo prodaja, ne smete
vzeti za dobro blago. Pač ni pohujšljivo, ali
— veliko spisov je v takih nemških knji-
gah, koledarjih, posebno pa v zabavnih časni-
kih, ki ni prav nič vredno, nima nobenega
jedra, nobene spodbudljive, vzvišene misli, samo
nemško je in zato je že dobro. Nam je znano,

Arbanaška in Arbanasi.

Po češki „Osvěti.“

Dogodjaji poslednjih let so obrnili pozor-
nost vsega naobraženega sveta na jugoiztočni
del Evrope in narode, ki živé v teh zemljah.
Zemlje balkanskega poluotoka so bile že od
nekaj pozornišče svetske povesti, osodnih pre-
pirov, narodnih borb in velikih prekucij, ki so
se godile v poprejšnjih letih, a niso dokončane
niti dandanes.

Že povest klasična starega veka zna pri-
povedati o navalih Skytov od severoiztoka na
Donavo in prek nje, ter o vojskah perzijskih
proti Helladi, pa so tako prišle balkanske dežele
v dotiko s Skyti, sama Dobrudža se je zvala
Scythia minor — pa tudi z Iranci in narodi
male Azije. Največ pa je uplivalo na poluotok
balkanski in na njegovo prebivalstvo gospod-
stvo rimsko, pod katero so spadale tudi te
zemlje in tim sosednje na severju. Ostankom
tega gospodstva, prekrasnim cestam, vodovo-
dom, mostovom, lukam, amphiteatrom, grad-
njam, nadrobnikom, rudnikom itd. čudimo se
ne samo od obale dalmatinske do Dobrudže
in črnega morja, pa od Donave do Bospora
in Helesponta, kjer se povsodi na veliko na-
ajajo v ruševinah, a na nekih mestih ima

tudi ohranjenih — nego jih nabajamo tudi pa
še jasneje od nemih starin, v živih narodih
Rumunjih in Cincarih. Burneja doba, polna
neviht in prekucij, nastopi za balkanske na-
rode v srednjem veku, ko je dedovino rimske
vlasti podedovalo carstvo byzantsko. — Selitev
naroda pomenila je skoraj popolnoma njihovo
sliko. — Pustimo na miru Gothe, Hune, Ko-
zare in Avare, ki so se komaj pojavivši, pre-
cej zgubili; stalno so stopali na to pozornišče
Slovani, ter so je vzdrževali do danes, kot
glavni faktor.

Razširili so se na poluotoku balkanskem
od dveh strani; čez Donavo od severoiztoka
ona betva slovenska, v ktere jeziku sta na-
učala Ciril in Metod krščanstvo, ter katero so
prozvali bolgarsko, a od Karpat od severo-
zapada čez Savo in Donavo Hrvati in Srbi. Sla-
venski živelj je prodril od VI. veka globoko v
Grčko, ter zasegel celo Kandijo, kar svedoči
mnogo imen slavenskih kot Bistrica, Ozero,
Zagora, Gora, Gorica in dr.,¹⁾ tako da Fall-
mayer v poznatem svojem delu trdi o Grčkej,
da so stari Helleni popolnoma izginuli a se-
danji Greci da so potomci starih Slavenov in
Ilirrov.

¹⁾ Hilferding, I. svez. od g. 1868 na str.
283—296.

Komaj pa da se je pomirila burja na bal-
kanskem poluotoku ter se na ruševinah byzantske
moči razcvete države slavenske, zagrozi
že nova burja, sila osmanska, ki je osvojivši
v drugej polovici XIV. veka balkanske zemlje,
potresala tudi z Byzantom, dokler ni palo l.
1453 tudi mesto Konstantinovo v roke azijskih
zmagovalcev. Ta navala naroda turškega,
ki je iz srednje Azije čez Iran z rastečo močjo
kot lavina prihrumel na jugoiztok evropski,
bila je uzrok zadnjim prevratom in premembam,
ki so dale zemljam balkanskim ono podobo,
kakoršno imajo zdaj.

Naveli smo v kratkem vse narode, ki živé
na balkanskem poluotoku, izvzemši naravno
iznimke, kakor so Jermani, Cigani, Židovi, Na-
gajci in dr.; samo enega nismo spomenuli —
Arbanasov. Kdo so ti Arbanasi, kako so zadeli
v te gorske, ozke krajine, 20—40 ur široke
ob morju jadranskem od zaliva korintskega do
meje črnogorskih?

V načrtu našem je nastala praznina, ta
namreč, da smo spomenuvši se klasičnega
veka spregovorili samo nekoliko o Hellenih, a
nismo omenili narodov, ki so razun Hellenov
stanovali na poluotoku balkanskem ter se od
Grkov razlikovali in ktere stari grški pisa-
telji kot Tukidid in dr. nazivljejo barbare-

da posebno unauji nemci k nam pošiljajo svoje blago pod katoliško firmo, ker mislijo, da ga bodo tako več spečali. Saj tudi judje tržujejo z blagom za katoliške cerkve.

Pred drugimi nemškimi zabavniki imajo tisti, ki se „katoliške“ imenujejo in za take ponujajo, vendar to prednost, da pohujšljivi niso, zato je vendar bolje, če že kdo brez nemškega zabavnega berila ne more biti, naj si naroči katoliških zabavnikov; morda bo vendar kaj našel v njih, kar mu bo v dober krščanski poduk, morda celo tudi v drugi stroki kaj temeljitega; vsakako bo boljše za-nj, kakor če se loti nemških zabavnikov prej imenovane vrste.

Žalostno je za nemški narod, da tudi njegove katoliške zabavne literature ne moremo hvaliti. Skoro se nam zdi, kakor da bi založniki teh časnikarskih del, ki vendar zavoljo nižje cene bolj med ljudstvo pridejo, kakor temeljiti, v knjigah izdani spisi, ne gledali toliko na vrednost spisov, kolikor na ceno kupljenega rokopisa. Tudi tukaj je namreč velik „švindelj“, ne bilo bi staviti glave, da za kak katoliški tak list ne piše tudi kak jud; na Nemškem je zdaj vse mogoče, ker je znano, da je pri časnikarstvu največ peres judovskih. Tu je vse le kupčija, če ne gre tako, mora se pa drugače poskusiti. Vsa mi smo brali v takih nemških zvezkih že popise in povesti, ki niso bile res nikomur podobne in so kazale popolno nevednost tega, česar se je bil pisatelj lotil.

S tem pa nočemo popolnoma obsoditi nemške literature tudi te vrste, samo toliko hočemo reči po svojem prepričanju, da tudi tu gre rakovo pot morda zato, ker je preveč peres, zato pride na vrsto tisto, ki je najceneje. To vsaj se more reči o tistih delih in zabavnikih, kar jih nam po Slovenskem priporočajo; morda imajo tudi boljših, ki pa k nam ne najdejo pota. —

Nič bolje ni s strokovnjaško in znanstveno časnikarsko literaturo dandanes pri Nemcih, posebno v Avstriji, o čemer moramo tudi še nekaj spregovoriti.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 12. januarja.

Avstrijske decele

Znani **Schönerer** prusijani že brez vsacega srama. Zdaj je izdal oklic, naj se osnuje narodno nemško društvo. V tem oklicu pravi, da se mora Avstrija s posebnimi postavami prikleniti k Nemčiji, to je, Prusiji podložna postati; tudi hoče colno edinstvo z Nemčijo, da se bodo mogli Nemci v „rajhu“ na naše stroške debeliti.

V Žavcu je sklical slovenski poslanec dr. **Vošnjak** volilca shod in svojim volilcem razložil stanje gruntne vcenitve in splošno politično položanje. Izrekel je svoje veselje nad tem, da bodo Kranjci menj gruntne davka plačevali, in to se imajo zahvaliti narodnim cenilnim možem. Na Štajarskem pa so cenili večidel nemškutarji in davek povišali, ker so grunte previsoko cenili. Vošnjak je svetoval slovenskim Štajarcem, naj se vsak pritoži, kdor je previsoko cenjen. Povedal pa je kmetom, da so nemškutarji vso vcenitev v roksh imeli, da so le oni zakrivali, ako je Štajarce zadelo povišanje davka, ter da ti ustavoverci nemajo nobenega uzroka, kmete ščuvati proti vladi in državnozbornski večini. Njegov govor bil je s pohvalo sprejet. Za železnico Celje-Drajberg kmetje na marajo, in tudi dr. Vošnjak je rekel, da bi Slovincem nič ne koristila, kmetje bi še zgubili na zaslužku. Došlo je več telegramov, pozdravljajočih narodnega poslanca. Na koncu zborovanja so zbrani možje telegrafično izrekli svoje zaupanje grofu Taaffju in ga prosili, naj se ozira na potrebe slovenskega naroda.

V Lincu se je vršilo **kmečko zborovanje** v lepem redu. Prišlo je kakih 3000 kmetov skup, sklenili so, napraviti kmečko društvo in izrekli željo po razširjenji volilne pravice.

V ogerski zbornici se je izvolila dvanajstorica, ki se ima s **Hrvati** dogovoriti, koliko poslancev bo potem Hrvatska pošljala v Pešto, kedar se spoji z vojno Krajino.

Pravi **prijatelji kmetov** v gorenji Avstriji so začeli misliti, kako bi se kmetom dalo hitro in v resnici pomagati, in nasvetu

jejo, naj se naredi postava, da se nobeno kmečko posestvo skozi 15 let ne sme zavolj dolga po dražbi prodati; tudi grunti naj bi se ne smeli dalje razkosavati. To si je zmisлил baron Vegelsang, in s tem znanega hujekača Kirchmayra čisto posekal. Judovski „Wiener Tagblatt“ pa se je proti temu precej oglašil in rekel, da bi to škodovalo gibljivemu (judovskemu) kapitalu. „Politik“ na to pravi: „Judje so pripravljene in imajo že denar skupaj, da bodo naredili proti katoliški kreditni banki v Lincu drugo banko, da bodo avstrijskim kmetom v kratkem času lahko srjaco z života potegnili. Proti katoliški banki in za ustanovitev nove judovsko-liberalne banke bojda Kirchmayr najbolj dela. Kakor se vidi, so gorenje-avstrijski kmetje v dobrih rokah.“

Ljudsko štenje dalo bo čisto lažnjive in brezvredne rezultate. Od vseh strani se poroča, kako se vse krivično in lažnjivo zapisuje. „Narod“ ima iz Šške dopis, da se jih je tam 200 za Nemce upisalo. Kdor Šško pozna, bo vedel, da se tam le slovensko govori, in vsak se je zlagal, ki je zapisal, da se v pogovoru z ljudmi poslužuje nemškega jezika. Še hlapce so zapisali za Nemce, ki nič nemški ne znajo. Tako je menda po vseh slovenskih krajih. Nemškutarški agitatorji, ki pisati znajo, hodijo po hišah in zapišejo vse za Nemce, kmet pa je še vesel, da mu kdo polo spiše, in se ne zmeni za to, kaj mu gospod pisatelj v polo zapiše. Iz Českega prihaja tudi dosti tožeb zaradi lažnjivega zapisovanja. — Na Dunaji so žalostni, ker je popisovanje pokazalo, da se prebivalstvo mesta ni dosti namnožilo. Saj bo Dunaj zmirom bolj padal, če bo Slovane sovražil, ki se potem raje naselijo v Pragi, Ljubljani, Krakovem; glavno mesto velike, mnogojezične države moralo bi vsem narodom enako hubezen skazovati, potem bi mesto rastlo in se povzdgovalo; s tesnosrčnostjo in enostranstvo pa si Dunaj le lastni grob koplje.

Vnanje države.

Lahi in Francozi so se spet zavolj **Tunisa** prepirati začeli. Oboji zahtevajo to deželo za se. Francozki listi se pritožujejo, da lomijo roparji iz Tunisa na Algiersko in tam Francozom škodo delajo. To bo pa menda le

Mejašili so v Epiru in Tesaliji z Grci in stanovali v Macedoniji, Iliriji in Traciji dosizajoči do Save od ene in do Donave z druge strani. Za Donavo pa so jim bili srodniči Dačani in drugi narodi živeči v Daciji. O tih narodih, ki so stanovali po Frigiji, Bitoniji in drugih zemljah maloazijatskih, misle, da so ena betva roda pelasgičkega, h kateri spadajo tudi Grci. Traciji na iztoku pri Črnem morju, Iliriji na zapadu nad morjem jadranskim, Macedoniji med obema nad morjem egejskim in v Daciji nad Donavom treba si misliti prav malo prebivalcev, večidel pastirjev, nomadov, poleg katerih so mogla imeti tudi ostala plemena tam pa tam mesta, ter se niso mogla vstavljati tujim navalom. To prebivalstvo je bilo pod gospodstvom grškim, do koder se je razširilo v primorskih krajih, čeravno se je vojska Filipa macedonskega in Aleksandra, katero so vodili proti Heliadi, večidel sastojala ravno od tega junaškega naroda, ki je kasneje podlegel Rimljanom. To stanovništvo se tudi ni moglo opreti Slavenom, ki so sezali za Donavo do Ilirije in Mezije z druge strani. Dačani so si prisvojili jezik svojih gospodarjev rimskih legionarjev, ki so se tukaj za cara Trajana razširili, a od tega jezika, ki se je v mnogem spremenil pod uplivom slavenščine,

posebno za selitve narodov, razvila se je sedanja rumunščina. Neki deli tega poručnega naroda dačkega bili so premaknjeni brez dvojbe po prihodu Slavenov ter zaneseni v kraje epirske, ilirske in macedonske, kjer še dandanes žive pod imenom Cincari.¹⁾ Jezik rumunski, mešanica od deset desetih rimskega in ene desetine slavenskega jezika, ima do 200 besedij, katerih ni moči raztolmačiti iz nobenega sosednega jezika; očitno dohajajo od starega jezika dačkega. Ali Miklošič je dokazal sorodstvo teh besedij rumunjskih z jezikom arbanaškim, ter je s tim dokazal, da so Dačani bili soplemenici plemeni tračkomi,²⁾ macedonskimi in deloma ilirskimi.

V drugej polovici VII. veka³⁾ zavladal je slavenski živelj na balkanskem poluotoku tako, da so slavenska plemena sezala od ušca donavskega do Save in k dalmatinске obali, a od tukaj do Tracije, k belemu morju, egejskemu morju, do Tesalije, Epira, Grčke in današnje

¹⁾ Ime imajo od besede „cine“ quinque.

²⁾ Bez dvojbe so je tudi iz jezika starih Tračanov ohranilo nekoliko besedij, ktere je profesor hrvatskega vsučilišča dr. Leop. Geitler našel v pesmah rodopskih Bolgarov.

³⁾ Vidi Drinovo „Obydleni Balkanskeho poluotstva skoze Sloveny.“

Arbanaške, tako da se je tudi ta zemlja zvala bolgarska.

A kam se je izgubilo prvobitno prebivalstvo? Zgubilo se je raztopivši se med slovenskimi plemeni tako, kokor nekaj Celti v srednji Evropi, Eanglezkej in na poluotoku iberškem, od katerih so ostali samo ostanki v Bretanji in Normandiji, na zapadni obali Wallesa, v Irскеj in kraju baskškem. Zgubilo se je v krajih pristopnih ali pa je bilo potlačeno; ali se je vendar ohranilo do danes v narodu arbanaškem. V gorovitih krajih ob morju jadranskem vzdržalo se je staro prvobitno prebivalstvo v kljub temu, da so mu na severnej meji prebivali Srbi in Bolgari bili temu plemenu v sredini in na jugu ter da so sprejeli pravoslavno vero. Da so Arbanasi autohtoni (prastanovnici)¹⁾ in potomci onih Ilira, ki so v starem veku stanovali po teh zemljah, to svedoči povest in jezik arbanaški, na kojih se vedno vidi znak raznih uplivov iz prošlosti, čeravno je različen od slavenskega, grškega in latinskega. A stari spisatelji, posebno Strabo, dokazujejo izravno in neizravno sorodstvo plemen ilirskih s tračkimi.

Ime Arbanasi postalo je še le kasneje.

¹⁾ Gl. Hahnove „Studie Albansko“, del I. str. 211—279. Jena 1857.

povod za zasedanje te dežele. Lahki pa tega ne bodo z lepim očesom gledali, ker bi Tunisi sami radi imeli. Bomo videli, kako bo.

Srbska skupščina je zbrana. Vodi jo Gabriel Popovič kot starostni predsednik.

Zopet se je začelo govoriti o **tricarški zvezi**; razmere med Avstrijo in Rusijo so se namreč zboljšale. Nas to veseli.

Na **Francoskem** so se zdaj vršile volitve v občinske odbore. Zmagovali so največ zmerni republikanci; socialisti so mnogo tal izgubili, konservativci pa nekoliko pridobili. V Parizu so dobili republikanci 149.521 glasov, konservativci 42.657, komunisti pa 31.367. Prekucuhi so dobili samo 14.174 glasov, nobeden njihovih ni bil voljen.

Grki se hitro oborožujejo. Zdaj imajo 60.000 mož vojske, pa upajo si jih 80.000 vkup spraviti. Naročili so v Franciji in Avstriji 36.000 novih pušk, 9000 revolverjev in 50 milijonov patronov. Pa tudi Turki niso leni, 90.000 mož imajo že na grški meji. Grkom se bo slaba godila, če ne dobodo pomoči od kake strani. Turška vlada je tako razkačena, da hoče vse Grke iz turških mest spoditi, češ, da so se med Turki ologatili, zdaj pa zoper Turčijo delajo. Tuji diplomati Grkom še zmirom prigovarjajo, da naj se s Turčijo zlepa pogodé, pa Grki kakor Turki imajo za take svete le gluhe ušesa.

Papež Leon XIII. so 6. t. m. sprejeli katoliške družbe italijanske, ki so se jim omenjenega dne poklonile. Ob 8 zjutraj so bili pri sv. maši, ki jo je daroval kardinal Borromeo, in večina njih je prejela iz njegovih rok tudi sv. obhajilo, potem so obiskali grobnjakega Pija IX., o poludne pa so se zbrali v papeževi palači, kjer so jih Leon XIII. pozdravil s prelepim nagovorom. Velika tolažba so rekli, jim je videti jih okolo sebe zbrane, ker so prepričani, da z njimi vred tudi velika večina italijanskega od njih tolikanj ljubljenskega naroda obsoduje početje njih, ki jim hočejo vero njihovih očetov iz srca izstrgati. Tudi sedaj kakor vselej prijatelji in sovražnik gledajo na Rim, poslednji s sovraštvom in nevošljivostjo, prvi pa z ljubeznijo in hvaležnostjo, ker vedó, da se ima Italija ravno papežem zahvaliti, da je prej ko druge dežele do spela do miru in omike. Kteri Italijo pač bolj

ljubijo? So ljudje, ki mislijo, da bo Italija velika in srečna, ako se nihče več ne bode zmedel za vero in cerkev, pa to je zmota. Po tej poti je prišla v propad, v katerem bode zastoj iskala svojo prejšnjo slavo. Vi se takemu početju vpirate, so rekli sv. Oče, in nam, ki smo že tri leta v tem zidovji od revolucije zaprti, je v veliko tolažbo in veselje vas videti složne in srčne v boji za verske in socialne koristi naše domovine. Konečno so podelili navzočim, katerih je bilo okoli 1000, sv. blagoslov, ter so se podali med nje in so s posameznimi še posebej govorili.

Domače novice.

V Ljubljani, 13. januarja.

(Gosp. deželni predsednik Winkler) se je podal sinoči na Dunaj.

(Ljubljanskega mesta prebivalstvo) se je, kakor slišimo, po letošnjem štetju pokazalo v številu veliko manjše nego se je sploh mislilo. Vse pač še ni natančno določeno, ker bo to menda storila še posebna komisija, ki bo po hišah še posebej štela ljudi ter popravljala napake po popisnih polah.

(Vabilo) k prvi predpustni veselici v dvorani narodne čitalnice v nedeljo dne 16. januarja 1881. 1. Program pevski: 1. Eisenhut — „Ljubav“, moški zbor (nov.) 2. Hajdrich — „Pod oknom“, moški zbor. 3. K. Mašek — „Ukazi“, samospjev. 4. Tovačovsky — „Raske narodne“ moški zbor s spremljevanjem glasovira (nov.) 2. Koncert godbe c. kr. polka velikega kneza Mihaela. 3. Ples. Začetek koncertne zabave ob 8 uri, začetek plesa ob 10 uri zvečer. Vstop je dovoljen le družvenikom čitalnišnim. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

(Višji državnik pravdnik grof Gleissbach) je bil v pondeljek v Ljubljani, da si je ogledal lego in vnanjo opravo jetnišnice na gradu. Obiskal je potem menda tudi kaznilnico v Begunjah.

(Pri ljudskem številjenju) so glede jezika, ki ga navadno govoré, celo vradne osebe zapisale reči, ki so z dotično določbo v nasprotju. Tako na pr. poroča „Dziennik Polski“, da je ces. namestnik Potocki v dotično rubriko dal vpisati, da govori poljski, nemški, francoski,

angleški in rusinski jezik. General Filipovič v Pragu je sicer zapisal „nemški“ pa varovaje svojo slovansko narodnost. O nekem kupcu v Ljubljani se nam je povedalo, da je zapisal francoski jezik kot glavni jezik svoje družine, dasi mora otroke še le učiteljica učiti francosčine, ker je oče in mati ne umeta dosti.

(Ljubljanski „Sokol“) je imel preteklo nedeljo svoj občni zbor, pri katerem si je za predsednika vnovič izbral gosp. Fr. Ravniharja, ki je dozdej društvo tako vro vodil, da je napredek očiten, za kar se mu je hvala izrekla. Pri zboru se je tudi sklenilo, da društvo napravi slovesnost v čitalnici ob poroki cesarjevičevi.

(Čitalnišni odbor) je v seji 8. dne t. m. izvolil g. dr. Jan. Bleweisa za predsednika, g. dr. Jerneja Zupanca za podpredsednika, g. Mateja Kreča za knjižničarja, g. Franja Kadilnika za blagajnika, g. Jožefa Pfeiferja za tajnika. Voljeni so bili dalje v gospodarski odsek: gospodje Franjo Kadilnik, Mihael Pakič, Luka Robič in dr. Jernej Zupanec; — v odsek za „besede“: gospodje dr. Karol Bleweis, Franjo Drenik, Ivan Hribar, Franjo Ravnihar, dr. Franjo Štor, dr. Ivan Tavčar in Vojteh Valenta, — ter v odsek za ples gospodje Franjo Drenik, Anton Jeločnik, dr. Fr. Štor in dr. Ivan Tavčar. — Predpustnih veselic je odbor odločil tri, in sicer: dne 16. januarja ples z „besedo“, 2. dne februarja veliki izborni ples, in 20. dne februarja tretji ples — namesto 13. dne februarja, ko je tudi čitalnica nameravala s posebno svečano veselico obhajati poroko svetlega cesarjeviča Rudolfa, ktera pa je preložena na poznejši čas.

(Tat v sv. Petra cerkvi v Ljubljani.) „Nar.“ piše: V dan pred sv. tremi kralji je med 10. in 11. uro dopoldne prišel v cerkev sv. Petra v Ljubljani potepuh, kateri je misleč, da je sam v svetišči, z dietom odlomil 3 ključavnice pri škrinjici za nabiro milodarov, ter je iz nje ukradel novcev za štiri goldinarje in nekaj krajcarjev. K sreči pak je tatú opazil nekov ministrant, kateri ga je zasledoval in naposled videl, kako je ukradeni denar zakopal na polji blizu sv. Petra cerkve. Ministrant opozori ravno prišedše policaje in ti so tatu takoj prijeli. Zločinca nij nič tajil svojega dejanja, nego je kar naravnost povedal, da se zove Ma-

Pojavlja se prvičkrat l. 1000 po Is. v obliku Arvaniti, kakor je Ptolomaeus nazval prebivalce srednje in južne Arbanaske. Hahn ga izvaja v svojem znamenitem delu (Arbanaske studije) od gorske krajine za Aulom Arbana, Arbanija, stavljajoč to ime v sorodstvu s korenoma arb in alb, ki se često nahajata v arbanaschem jeziku. On misli, da ni to ime ptujega izvora, nego da se je ime večje krajine arbanaske vzelo za celo zemljo, naseljeno po Arbanasih. Hahn misli, da pomeni gorjanec. Iz tega so izveli bizantinske in novogrške nazive Arvaniti in Arvanite (Αρβανίτοι in Αρβανίται). Turčin pa je skoval besedo Arnaut, kakor on Arbanase zove.

Arbanasi se redko tako zovejo; to ime kot naziv cele narodnosti nahajajo se samo v molitvenicah tiskanih v Rimu, za Arbanase katoliškega veroizpovedanja. Arbanasi in Arbanaska so izvora slavenskega. Mimogrede nazivljejo Arbanasi sebe in narodnost svojo Ščipetari, ter Ščiprenca (gorajo arbanaske) i Ščiprenca (doljno arbanaske), kakor zovejo Arbanaske. Postanek tega imena je zavil v meglo; Vassa efendi, katoliški Arbanas in turški činovnik, napisal je pred dve leti po kongresu berlinskem članek o Arbanasih, ki se odlikuje

z nenavadnim sanguinizmom in v katerem se postanek tega imena postavlja v dobo vojske epirskega kralja Pyrrha proti Rimljanom. Vojska njegova je prispodobila, pravi se, vojne njegove letu orla, pa je to ime ostalo njemu in njegovemu narodu.

Orel se zove po arbanaske „shgype“ (našim pravopisom „ščipe“, ali navadno se zove „ščiter“) in od te besede je postalo Ščipetari = sinovi orla in Ščipetarska = zemlja orla. To tolmačenje je v srodstvu z onimi besedami, ki jih Plutarh piše o životopisu Pyrrhovemu v usta déva. Vračajoč se iz vojske, pravi se, da je rekel svojim vojniki: „Po vami sem postal orel, a kako ne, ko sem se na vašem orožju vzdignil kakor na brzih perutih.“

Broditi se po morju od crnogorske luke Bara na jug, vzdigujejo se arbanaske gore kot temne in ogromne terase, nad katerimi štrle v zrak nebotačni gorski velikani z vrhovi pokritimi z večnim snegom. Takova je cela obala arbanaska.

Že prvi razrastki gorja arbanaskega spuščajo se strmo nad nizko in večidel močvirno obalo, ki je na slabem glasu radi svojih mrzlic. Gorje to je tvorbe kredine, neprehodno, polno divjih prepadov in prirodnih lepote, čim ravno

obilujejo taka gorja. Za temi gorami proteče se visok pas gorja tvorbe kristalne ter se vzdiguje kot močna ograja ob iztočnej meji arbanaske od severja proti jugu. To je pas Šare planine,¹⁾ starh to Scarda, ki dopirajoča od severoztoka zavzima celo gorajo Arbanaske ob dolnjem koritu Bele Drine in cele Crne Drine vse do jezera Ohridskega, razraste se gorja Grama in razraste se Pinda, kot iztočna meja arbanaskega Epira proti Tesaliji. Šara planina je visoka 2600 metrov, Grama in Pindus pa sta visoka 1700 met. nad morjem. Zapadna meja arbanaska je jadransko morje, a iztočna to gorje. Že ta zemljopisni položaj in oblik tla svedoči, da je lahko bilo prebivalstvu protiviti se ptujemu uplivu ter sovražnikom, pa pregnano od drugod, da je našlo tukaj svoje varno prebivališče. Iztočna meja arbanaska je čvrsta in nepristopnejša, ker te gorske ograde opasujejo od zdej še druge gore. To je Metojsko homlje na severju Šare planine in Sitnica z Ibrom, od koder je prelaz na visočino Kosovsko, ter bolj južno v Macedoniji Nerečka planina, Suha planina, Babura in Bora planina.

(Dalje prih.)

¹⁾ Šar Dag je tursko ime tega gorja, ter znači gore v obče.

tež Ulčar, da je doma iz Kamnika, in da je bil zaradi tatvine uže često kaznovan.

(Deželne dobrodelnne naprave v Ljubljani koncem leta 1880.) Oskrbovanih je bilo, in sicer: v bolnišnici s podružnico v Poljanskem predmestju 3611, v norišnici s podružnicama v delalnici in na Studencu pa 311 bolnikov, v porodišnici 163 mater in 137 otrok, tedaj vseh skupaj 4221 oseb. — Od teh je v bolnišnicah ozdravljenih bilo in jih pomrlo skupaj 3366 ozdravljenih in pa umrlih v blaznici (norišnici) 174 bolnikov, v porod.šnici pa 154 mater in 132 otrok, tedaj skupaj 3826 oseb. Koncem leta 1880 jih je tedaj ostalo 395, in sicer: v bolnišnicah 245, v blaznicah 136 (med kterimi 77 na Studencu) bolnikov, v porodišnici 9 mater, 5 otrok. — Skupno število vseh bolnikov leta 1880 bilo je 4221, po takem prot številu leta 1879 več 100 oseb.

(Nemci v Šiški!) Kdo bo to verjell Menda da nihče. In je vendar tako, vsaj se nam to pripoveduje. Neki penzjonist, od okrajnega glavarstva najet za štenje ljudi, jih bo, kakor se kaže spravlil med Š štani do 200 skup. Kako? Nič lajše ko to, namreč tako-le. Mož ne zna veliko slovenski, govori toraj nemški, če le more, in če vidi, da ga kdo razumi, ga brž vpiše za nemca. Naznanilo se nam je že več hiš, kjer je tako naredil, v eni je še celó za nemški krstil dve dekli, kteri po nemški lahko prodaš, pa ne bote vedeli, kaj si storil ž njima. Če se povsod po ljubljanski okolici tako godi, se bo vsemu svetu v začudenje pokazalo, da je okolica vsaj po večini nemška. Res smo radovedni na rezultat takega štenja. Ali okrajno glavarstvo za ta posel res nima boljega človeka? Za 5 gid. na dan, kolikor jih ta penzjonirani mož vleče, se bo že še kteri dobil, ne bo pesl!

(Smrkavi konji) so se pokazali v logaški in cirkniški okolici pa v Dobruču. Da se bolezen ne zatrosi drugam, zaukazalo se je kar o takih prilikah določuje postava o kužnih boleznih.

(Žrebce za plemo) bodo ogledovali 24. t. m. v Kranju, 25. pa v Radolici.

Razne reči.

— O svečarni Alojzija Baderja v Gorici piše „Wiener Communalpre-se:“ „Na tem polju je znamenita svečarna Alojzija Baderja v Gorici, ki je v graško razstavo poslal vsakovrstnih voščenenih sveč. Njegovi izdelki so bili še povsod pohvaljeni, in ne vemo skora, h še, da bi se mogla v tej stroki z Baderjevo meriti.

„Kaktus“ pa piše o istej tovarni: „Luigi Bader ima velike zasluge za domačo obrtnjo, in je tudi to bart poslal na graško razstavo mnogo lepih, vsakovrstnih voščenenih sveč. Bil je že prej na več razstavah odlikovan, in tako tudi zdaj v Gradcu.

— Nesreča. „D. Ztg.“ poroča, da se je v nedeljo profesurski kandidat Janez Zupan s svojim prijateljem vradnikom Karl Dornierjem sprehajal v Ober-Sieveringu pri Dunaji. Pri gostilni „Zum Steinbruch“ je pa strma do 10 sežnjevisoka skala, ki je na površju zagrajena. G. Zupan je šel čez ograjo, pa spodrsnilo mu je in padel je v globočino, kjer so ga našli sicer še živega, pa vsega potrtega in polomljenega. Ni upanja, da bi ozdravil.

— Zabavnik „Alte und Neue Welt“ IX. letnik (l. 1875) dobiva se odslej po 1 gid. 68 kr. Razna mnogih podob, povest in novel obsega n. pr. „der Cabecilla“ — „Die Perle der Djalmar“ von Ph hp Lau-

cus; „Das Opfer“ — „Jadviga“ von Gräfin Ballestrem; „Der unterbrochene Lesekranz“ — „Der Ritter ohne Herz,“ von Benno Bronner; „Zwischen den Dünen“ von Theodor Berthold; „Zigeunerkind“ — „Zwei Weinachtsabende“ — „Cäsarenfrevel“ — Onkel Knobel's Zopf“ von Hermann Hirschfeld; „Auden Bergen“ von Juto Berten; „Casilda“ — „Irland und Baskenland“ von Reinhold Baumstark; „Treue Liebe“ — „Die Stimme des Gewissens“ von Emma Franz; „Schlag und Rückschlag“ von Walter v Münch; „Die Blume von Flandern“ — „Die Zauberkerl“ von Mathilde von Becelaere; „Haarsträubend“ von K. Lützelburger; „Malwina“ von L. v. Erlburg; „Ein Tag in der Residenz“; — „Alt-Bekannt“ von W. Lange; ausserdem ein Menge kleinerer, belehrender, unterhaltender und humoristischer Artikel; Gedichte; Biographien e. ct.

Einheitsler-Kalender

Ausgabe für Oesterreich-Ungarn.

für das Jahr 1881.

Einundvierzigster Jahrgang.

80 Quart-Seiten. Reich illustriert.

Mit 250 Gratis-Prämien im Werthe von 1500 Kr.

Preis der Ausgabe I mit Stempel 25 Rkr.

„ „ „ II „ Stempel 33 Rkr.

Vorrätzig bei: Kathol. Buchhandlung,

(14)

Laibach.

Voščene sveče

iz tovarne Luigi Bader-ja v Gorici

z pravega čebelnega voska, brez vsake pritukine, se dobé po 2 gid. 50 kr. kila s poštno in zabojem vred, kamor koli si jih kdo naroči, in tako da se plačajo vsaj v teku enega leta brez obresti za dolg, v štacuni

Janeza Fabijana

na Valvazorjevem trgu štev. 2
v Ljubljani.

Petelinov Janez.

Povestica iz ne še preteklih časov.

Ta v „Slovenca“ priobčena povest iz domačega življenja je zdaj prišla na svitlo v posebni 160 strani debeti knjžici in se dobiva pri Jak. Aléšovcu v Ljubljani (ključarske ul. ce št. 3) mehko vezana po 40 kr., po pošti 5 kr. več. Kdor jih pa naroči najmanj 5, ne plača nič poštnine.

Razen te knjige se pri Jak. Aléšovcu dobiva, dokler je še kaj izstisov:

Ljubljanske slike. Podoba ljubljanskega svetá pod drobnogledom. Mehko vezane po 60, trdo vezane po 70 kr.

Nemški ne znajo. Burka v enem dejanju. Mehko vezana 30 kr.

Telegrafične denarne cene 12. januarija.

Papirna renta 72.85 — Sreberna renta 73.95 —
Zlata renta 88.10 — 1860letno državno posojilo 130.75
Bankine akcije 826 — Kreditne akcije 286.70 — London
1.8.40 — — Ces. kr. cekini 5.56. — 20-frankov 9.37

Denarstvene cene 12. januarija.

	Denar.	Blago
Državni fond.		
5% avstrijska papirna renta	73.75	73.50
5% renta v srebru	74.—	74.75
4% renta v zlatu (davka prosta)	87.85	89.—
Srečke (lozi) 1864. l.	122.50	123.—
„ „ 1860. l. celi.	129.50	129.30
„ „ 1860. l., petinke	131.75	132.25
Premijski listi 1864. l.,	172.25	172.75
Zemljišćine odvesnice.		
Štajarske po 5%	104.—	105.75
Kranjske, koroške in primorske po 5%	101.—	102.—
Ogerske po 5%	97.60	98.10
Hrvaške in slavonske po 5%	94.50	95.—
Edmograške po 5%	95.—	96.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	825.—	827.—
Unionske banke	114.20	114.40
Kreditne akcije	274.25	274.50
Nižoavstr. eskomptne družbe	785.—	795.—
Anglo-avstr. banke	130.50	131.—
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gid. a. v.	183.50	184.—
Pržaške „ 100 „ k. d.	126.50	126.75
„ „ 50 „ „ „	67.—	67.—
Budenske „ 40 gid. a. v.	41.75	41.50
Salmove „ 40 „ „ „	51.50	52.50
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	41.25	41.50
Clary-jeve „ 40 „ „ „	42.—	42.—
St. Genois „ 40 „ „ „	44.50	45.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	42.—	42.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	32.25	32.75
Ljubljanske	23.50	24.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.56	5.70
Napoleonsd'or	9.37	9.37

Dolenjsko vino,

pravo, nepokvarjeno, najboljše sorte, pripo-roča se cerkvenim predstojnikom in tudi gos-tinčarjem, ki hočejo imeti naravno, zdravo pijačo. Pogleda in pokusi se lahko pri gospodu Neuwirthu v Martinčičevi hiši na dunajski cesti v Ljubljani, kjer se tudi vse drugo natančneje izvé. Vedro po 11 gl. (1)

Teodor Slabanja,

srebrar v Gorici, ulice Morelli
štev. 17,

priporoča vis. častiti duhovščini cerkveno orodje naj-novejše oblike, ki je ima že na-pravljeno ali je hoče napraviti, kakor se bo želelo, namreč: monštran-ce kusto-dije, kelihe ciborije, svetilnice, svečnike altarne, taberna-keljske in štac-jonske, kadil-nice s ka-dilnimi čol-

niči altarne in banderne križe, kanonske table, relikvijarije, kotličice za blagoslovljeno vodo, posode za sv. olje, držala za sveče itd. itd.

Tudi se pri njem staro cerkveno orodje v ognju posrebrni, pozlati, izčisti in popravi; zavezuje se tudi, da bo vse po poslanih narisih, kakor se mu blagovoli naročiti, v kar naj bolj mogoče kratkem času in po nizki ceni izgotovil. (1)

Na blagovoljna vprašanja se radovoljno odgovarja in vsako blago dobro shranjeno in poštno prosto pošilja.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.